

EDINOST

Glasilo Slovenskega političnega društva za Primorsko

»V edinosti je moč.«

»EDINOST« izhaja 2krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo, via Torrente, »Nova tiskarna«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« »Nuova Tipografia«; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav eno; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Vabilo na naročbo.

S 1. oktobrom se začne novo četrtletje in torej nova doba za naročbo našega lista. Prosimo torej naše prijatelje, da nam pridobé zopet kaj novih naročnikov, ob enem pa tudi polagamo na srce vsem tistim naročnikom, ki še dosedaj niso plačali naročnine do konca tega leta, naj nam prav gotovo v kratkem pošljejo denar.

Prvi pogoj za dobri uspeh je točnost, in kakor vsak naročnik želi točno prejemati list, prav tako je treba, da tudi naše upravništvo o pravem času dobi potrebna denarna sredstva, da more brez posebnih skrbi nadeljevati trudapolno delo.

Upravništvo »Edinosti«.

Slovesna odprtje in važnost arlberske železnice.

Komaj je naš cesar prišel iz Skiernevic, kder se je postavil skoraj gotovo temelj trajnega miru, uže ga vidimo na potu k drugej velikanski slovesnosti, s katero se je ta dni slavil uspeh človeškega duha in napredka, človeškega dela v dobi zlatnega miru.

To sta bila zaporedoma dva pomenljiva zgodovinska dneva, s katerima Avstrija slavi svoje ozbiljno prizadevanje za dolgotrajni mir, kateri jej je potreben, da razvija vse svoje moči v lastni mirni napredku in v blagost svojih ljudstev. S tem pa slavi tudi sedanja vladna sistema svojo zmago nad poprejšnjo čisto neplodno ustavovno sistemo.

Kakor nestanovitna in nevarna, da celó brezcična je bila avstrijska zunanja politika pod vladno ustavovercev, prav tako slaba je bila go-

spodarska politika te egoistične stranke, katera ni znala drugega nego pristaše loviti z oddajanjem raznih privilegij in s podpiranjem snovateljev raznih neplodnih, a prevrtljivih podjetij. To našo trditve se posebe podpira uprava dne izvršena in prometu izročena arlberska železnica, katero je sprožilo uže Hohenvartovo ministerstvo, a so jo pokopala za njim poslujoča ustavoverna ministerstva, in še le sedanje ministerstvo je stari a važni projekt zopet obelodanilo in tudi vresničilo.

Danes, ko je delo končano, in ko ves svet spoznava njega važnost, ne morejo niti nasprotniki tajiti, da je sedanja vlada s to železnico močno pospešila gospodarske interese naše države, in to je torej velika moralna zmaga sedanje sisteme nad poprejšnje. To so tudi spoznali Tirolci in Predareloci, ki so našemu cesarju, njegovim ministrom, in tudi državnim poslancem federalistične stranke te dni napravljali velikanske ovacije.

Presvetli naš cesar je prišel v sredo v noči od Poljskega shoda cesarjev, a v petek je uže odpotoval v Inomost, na vsej poti, posebno pa v Inomostu je bil sprejem velikansk in presrčen, globoko je ganol vladarja, ali navdušenje je še rastlo, ko se je cesar v soboto zjutraj odpeljal po novej železnici v Landek, Stangen, St. Anton in od tam skoz velikanski prodor v hrib Arlberg, skoz kateri prodor se je dvorni vlak vozil nad 20 minut in potem naprej po Predarelskem do starega in jako važnega mesta Bregence na Kostanskem jezeru.

Sprejem cesarja v tem mestu, slavnost na krasnem Kostanskem jezeru, vožnja cesarja po omenjenem jezeru in obisk vseh raznih vladarjev in princev, državkiz Avstrijo skupno mejé

ob omenjenem jezeru, vse to je skoraj nepopisljivo; vsa poročila se strinjajo v tem, da kaj tacega je dočakal še malikateri vladar, in kar je še več, tudi ljudstva sosednih držav, še celo švicarski republikanci, so našega cesarja navdušeno pozdravljali, in reči se mora, da je bilo to popotovanje cesarja prav triumf.

Lepo in navdušeno so bili sprejeti tam tudi svetovalci krone, posebno grof Taaffe in baron Pino, a kar je še posebne vrednosti, tudi vodja češkega naroda, dr. Rieger je bil v Bregencu predmet posebne zanimivosti in simpatične pazljivosti. To kaže vendar jasno, da tudi nemško ljudstvo priznava spravljive nagibe sedanje notranje politike avstrijske.

Zanimivo je bilo pri teh pomenljivih slavnostih, da so se jih vdeležili prvi ministri in državniki ne le naše države, temuč tudi bavorski, badenski, vrtemberški, švicarski in da so vsi ti z veseljem pripoznali veliko pomenljivost arlberske železnice za občni promet. Pomenljiva slavnost, s katero se je na najlepši način slavil gospodarski napredek Avstrije, je pri kraju, ali blagodejni nastopki nove železnice se stoprv zdaj začno; oni ne morejo izostati.

Le površni pogled na evropsko karto nas prepriča, da se je vsa Avstrija s to železnico toliko približala južnim in južno-zahodnim nemškim državam, Švici in Francoskej in na tak način, da bode odslej držala skoz Avstrijo glavna prometna žila iz teh jako obrtnih dežel v jutrove dežele, posebno pa bode ta železnica koristila izvozu ogerskega žita in drugih pridelkov. Avstrija si je s to železnico, ki drži najdirektnije iz nje sredine na Konstansko jezero, katero je srednja točka velikega dela prometa najobrtnejših

dežel kontinenta, po nekakem na-se navezala lep del svetovne trgovine in tudi naše trgovsko mesto vsled te železnice zopet pridobi mnogo onega čezmorskega prometa, to je uvoz po morji in izvoz skoz notranje dežele, mnogo onih surovin, kakor bombaža, barvil, kave, dišav, mirodij, za kateri uvoz so ga dosedaj prikrajšavale italijanske luke, posebno Genova.

Trst sme torej odprtje te železnice pozdravljati z velikim veseljem. Ali za našo luko bi bilo pri vsem tem še večje važnosti, da bi se na tak način, to je s prodorom skoz Ture planine odprla tudi najdirektnjša zveza Avstrije in velikega dela zapadne Evrope se severnimi našimi deželami, posebno pa s Česko in pa z veliko Nemčijo in sploh z vsemi severnimi in severno — vshodnimi državami.

Trstu, kakor prvemu trgovišču Avstrije je ta zveza skoz Ture planine tako potrebna, da se mora za-njo poganjati pri vsakej danj priliki, in vlada sama ne bode mogla dolgo časa prezirati dotičnih prošenj, kajti brez te zveze bi bil nje zboljšani železniški program nepopolen, brez nje bi Avstrija ne dosegla glavnega namena prometnih zvez, da se namreč glavna trgovišča kolikor mogoče drugo drugemu približajo in omogočijo uvoz in izvoz po najkrajšej, pa najcenejšej črti.

Kakor pa se vidi iz vsega, je sedanja vlada dosledna v popravljanju onih gospodarskih hib, katere so Avstriji zadale poprejšnje vlade, in se torej smemo nadejati, da se torej v Avstriji prav in na pametni način izkoristi predstoječa doba miru. Skušenj imamo pač zadosti in dokazov, kako ni dobro in koristno postopati. Na podlagi teh skušenj more torej vlada zavzeti popolnoma zdravo gospodarsko

PODLISTEK.

Italijanska Slavija.

Pred seboj imamo ital. knjigo, ki je pred nekoliko dnevi izšla v takozvanem Starem mestu (Civiale) v severnem kotu Italije, katero je izdal italijanski ali boljše rečeno beneški Slovenec, odvetnik Karol Polireka, ali Podrecca, kakor se zdaj piše.

Ta knjiga obseza 143 strani in je bila tiskana v tiskarni Fulvio Giovanni v Starem mestu; oblika in tisk jej je jako lep ter priporočuje knjigo, katera se tudi v Trstu dobi v knjigoprodajalnicah J. Daseja in Colombo Coen-a, cena jej je 2 1/2 ital. lire.

Uže naslov knjige dela pozorne nas druge Slovence na to knjigo, dolžnost je torej posebno slovenskega novinarstva, da naznani slov. občinstvu vsaj na kratko zadržaj te le enemu delu Slovencev razumljivo, a vendar Slovencev tiče se knjige in da jo po mogočnosti tudi pretre- auje vsaj glede nje političnega zadržaja. Knjiga je razdeljena v 17 poglavij, in sicer tako le: 1) Uvod 2) Fizična zgodovina 3) Politična zgodovina 4) Jezik 5) Cerkvene naprave 6) Opravištvo 7) Pravosodje 8) Privilegije 9) Sege 10) Poljedelstvo, obrtnija, trgovina 11)

Odlični možje prejšnje in sedanje dobe, 12) Cesta čez Pulfer in meje: 13) Staro-mesto 14) Intermezzo 15). Nekateri neprijetnosti 16) Nekateri pomočki 17) Konec. — Razdelitev je praktična in pregledna in tej hočemo tudi mi slediti govoreči o tej knjigi. — Pred vsem pa par besed o njenej notranjij vrednosti. — Videli smo to knjigo v rokah nekega človeka, ki jo prav gotovo še bral ni, pa tudi ko bi jo bil razumel bi bil prav malo. — Toliko bolj se nam je smešen zdel ta »švadroner«, ko je kazal to knjigo nekemu pametnemu Kraševcu, pa dostavil: »To, to Vam je knjiga!« Leško bi se zgodilo, da potem tuk švadroner tudi poroča kaj o takej knjigi v kak slovenski list, katerega uredništvo knjige ni videlo in da potem pride čisto napačno menenje o knjigi mej svet.

Zato je dobro, da precej povemo, da je knjiga sicer zanimiva, pa v mnogih krajih pomanjkljiva, da ni prosta tudi nekaterih etimologičnih hib; a kar se tiče nje politične vrednosti, na katero se homo mi največ ozirali, treba jo je čitati in razumeti »cum grano salis«, — ker v njej nahajamo ideje, s katerimi bi se mogli sprijazniti tudi lredentariji, kar vse nam vriva sum, da imamo opraviti s kakim posebnim manevrom. Zanimiva je pa knjiga posebno glede zgodovinskega dela in posebno tam, kder govori o privilegijah, katere so uživali naši bratje, takozvani beneški Slovenci, pod beneško republiko in kder govori o značaju in o tem, kako

zvesto se je to ljudstvo skoz stoletja držalo svojega narodnega jezika in svojih narodnih šeg in običajev, kar je tudi najlepši dokaz za žilavost našega naroda sploh. — Ali pustimo te občne opazke in lotimo se natančnejega pregledovanja omenjene knjige, po istem redu, kakor nam ga predstavlja pisatelj sam.

V uvodu pisatelj na kratko omenja, da ga je rodoljubje in romantična lepota ožje domovine spodbujevala, da se je lotil natančnejega spisa italijanske Slavije; nadalje omenja, da je čas, da kedo Italijo natančnejše opozoruje na to deželo in na to ljudstvo.

V oddelku fizičnega razvoja te italijanske Slavije omenja pisatelj pred vsem nekaterih starejših pisateljev in zgodopiscev, kateri so dokazovali, da je nekaj Jadransko morje segalo do hribov mej Ital. Benečijo in mej Koroškim in Primorskim in da, ko je polagoma morje odstopilo, ostala so jezera, katerih vode so si zopet mej zemljo in skalovjem projedle izliv v Friulske planjave, ter da je tako nastala prva velika reka Nadiža, mej tem ko so se jezera posušila in so iz njih nastale doline, v katerih prebivajo še dandenes beneški Slovenci.

Kedor je hodil po teh krajih, res se je prepričal, da so one doline tako obdane od visokih gora, da skoraj ni drugače soditi, nego da so tam nekaj bila jezera, ali videl je tudi nenavadno globoko strugo reke Nadiže, kar je dalo nekoliko temelja

starej pripovedki, da ste nekaj Nadiža in Soča bili ena reka, a da je Soča nastala še le po strašnem potopu leta 589, katerega omenja tudi Pavel dijakon v svojej zgodovini Longobardov, in sicer tako, da je en del skalovja velikega hriba Matajurja podrl se v Staroselsko dolino in tako razdelil vodni tok v dva dela ter da si je tako Soča izdolbla strugo po soškej dolini.

Koliko je na tem resnice, to je le težko dokazati, a to je gotovo, da je Soča v teku časa večkrat svojo strugo spremenila, tudi je v starih časih pri Ogleju tekla v morje, a ne pri Zdobu, kakor zdaj. Glede omenjene velikanske povodnji piše mej drugim Furlanski zgodovinar Girardi, da je čudovito, kako globoko teče Nadiža in kake plasti se nahajajo še visoko nad to reko, kar je dokaz, da je nekaj tekla velika voda mnogo više, nego sedaj teče Nadiža. Nadalje piše omenjeni zgodovinec: »Velike povodnji gorskih voda so pretrgale cele gore, k čemu so prepomogli še posebno mnogi potresi, in najbrže je vsled zadnjih nastala tudi vilenica ne daleč od Sv. Ivana, kajti vilenice se ne nahajajo nikoli v granitu, ampak v apnencu, in kredi in v gorah, nanesenih po povodnjah«.

V omenjeno vilenico pri Sv. Ivanu je vhod po 114 kamenitih stopnicah in ko se pride do polovice stopnic, opazi se goliška vdolbena letna številka 1101. Na vrhu stopnice je neka votlina, podobna izbici, v katerej so ostaline neke peči brez ce-

politiko, in lep začetek je na vsak način storila z občudovanja vredno arlbersko železnico, opravičenega ponosa avstrijske tehnike.

V začetku šolskega leta.

Odprmo predale raznih časopisov, knjig, koledarjev, posvečenih v prid in povzdigo umnejšega kmetijstva, videli bomo tam v kratkih potezah označena mesečna opravila, ki opominjajo kmetovalca na njegove dolžnosti. Celotno kmet prostak se pripravlja v zimskem času na razna dela, ki jih spomlad zahteva.

Škrijanček v sinjem zraku kroži svojo lepo in pomenljivo pesem: »sejaj, sejaj! sebi in meni, sebi in meni!« Spomlad je tu; pridni kmet je pripravljen ter hiti na delo.

Prav tako je v učiteljskem stanu. V raznih postavah, ukazih in odlokih nabajamo v kratkih potezah označena naša opravila, ki nas opozarjajo na dolžnosti naših dolžnosti. Najplemenitejše k spolnovanji naših dolžnosti opominja nas pa vest in sreč.

Ravnaje se po božjih, cesarskih in narodovih postavah tudi mi učitelji v Istri v začetku šolskega leta z vojaško natančnostjo vse pripravimo, da bomo mogli trdo še ledino na narodno šolskem polju vspešno orati.

Otroci naj bodo priskrbeni s potrebnimi učili (sešitki se slovenskim ali slovanskim tekstom) in pripomočki za učenje. Ubogi šolski mladini pritecimo na vse mogoče načine na pomoč; vsak bodi z najpotrebnejšim priskrben.

Delati je pa tudi treba na to, da se vsi zdravi otroci, ki so dolžni v šolo hoditi, v šolske zapisnike vpšejo in silijo šolo obiskovati ter koristne in potrebne nauke z vsemi postavnimi sredstvi poslušati in učiti.

Nevarno in kar naravnost šolsko avtoriteto in veljavo razjedajoče je, ako se v šolske občine, kjer prostori in učilne moči zadostujejo, le en zdrav otrok, ki je dolžan šolo obiskovati, popolnoma zanemari, da se še vpiše ne. In če se ta otrok iz lastnega nagiba (in koliko je takih!) ali iz nagiba roditeljev, kasneje ne vpiše, 7-12 l., uide šolske dobi brez najmanjšega znanja, dandanes tako potrebnih šolskih naukov. Tak otrok se je učil, mesto potrebnih in koristnih naukov, potepati, lenuhati itd.; in prav lenoba je vir družnih večjih hudobij. Tak otrok, brez vsakršnega poduka, postane lahko časno in večno nesrečen, nadloga sam sebi, nadložen občini, državi in sploh človeški družbi. In kedo je to nesreče kriv? Tak otrok je pa tudi prava garjava ova v drugem obziru v vasi. Roditelji, ki so svoje otroke v šolo sicer pošiljali, a ti iz raznih urokov ali pa tudi brez uroka šolo zanemarjali, klicani so na odgovor. Različno roditelji svoje otroke opravičujejo. Učitelj jih svari, a tu se nekateri proti njemu prav pogumno postavijo rekoč: Zakaj pa onemu, katerega otrok od znotraj šole še videl ni, nič ne storite. Učitelj ni prav v prijetnem položaju. Ali se ni morebiti kaj tacega že zgodilo? — Taki izgovori roditeljev, to se ve, ne opravičujejo in ne pomagajo nič; — predlagani so v kazni in faktično tudi kaznovani. Prašam: Kakošno menenje imajo ti roditelji o učitelju, šolskih oblastnikih in šolskih postavah? Kmet se hudi, da je on namreč kaznovan (in to mogoče več-

menta in vidi se tam tudi v kamen vdolbena luknja, podobna stopi. Ljudstvo ima o tej vilenici svojo pravljico, ki se glasi blizo tako le:

Nekaj kraljica se je skrila v to jamo, in Attilov čede so jo oblegovali v ravnini pod Blacis-om toliko časa, da je bila uboga primorana sama točiti pšenico v stopi, in delati kruh ter ga peči v omenjeni peči.

Nekega dne jo je hotel nek parlamentar ali poslanik vojskovode zapeljati, naj se uda, zagotavljač je, da bodo z njo ravnali častno. Ali ona je z vrha omenjenih stopnic vrgla v planjavo pod hribom zadnji dve merici pšenice in odgovorila: »Ako me tvoj gospod oblega toliko let, kolikor je teh zrn, jaz se ne udam, kajti živež dobivam iz drugih krajev skoz to vilenico.« — Attilovi vojski so to verjeli ter opustili obsedovanje; a kraljica se je zopet vrnila v dolino med svoje ljudstvo, in omenjena grota je dobila vsled tega ime »Slovanska trdnjava« (fortezza degli Slavi). Nekateri pisatelji pa tudi trde, da je kralj Luitprand v to vilenico dal zapreti vojvodo Pemona, ker je ta v ječo vrgel patrijarha Kaliksta, hoteč s pomočjo Slovanov zopet sebi pridobiti zgubljeno vojvodino friulsko. — Nekaj posebnega je omenjena vilenica ali jama. Ona ima podoben polukroga, strašno je visoka in razdeljena v dve strani po kamenitem oboku, kateri je po nekem delu zidan, pod tem obokom se v globokino spušča vedno mrzla voda, ki posebno

krat v letu —) zato, ker svoje otroke v šolo pošilja, a oni drugi kazni prost, zato, ker ni svojerazno v šolo nikdar poslal. To so sicer protipostavne, a naravne kmetove misli, ki se žalibog pri tistih šolah večkrat slišijo; ni — li res? —

Kaj pa, ako bi, recimo učitelj tako 30-40 otrok popolnoma v nemar pušchal in pohujšanje celo sosednjim šolam; ali nemamo dokazov za tako pohujšanje?

Jaz si niti misliti ne morem takega učitelja, ki bi se a) iz lahkomišljive zanemarjenosti udeleževal sokrivca toliko nesrečnežev in b) spodkopaval svojo veljavo in veljavo in avtoriteto šolskih oblastnikov in šolskih postav.

Tak učitelj tudi ne bi si pridobil spoštovanja pri ljudstvu, kajti bolje natančno in če je treba tudi ostro a) pravilno in postavno postopanje za vse enako (občinstvo, ako ne precej, uže sčasoma spozna, da se mu s tem le dobro želi), nego krivična in morebiti celo hinavska in brezobzirna popustljivost.

Mi si pa moramo prizadevati, da uživamo spoštovanje in ljubezen pri ljudstvu. To je velike važnosti za šolstvo. Ljubezen in spoštovanje pri ljudstvu si pa pridobimo, ako skrbimo poleg rečenega za časno in večno srečo izročene nam mladine; treba je biti z ljudstvom. V sreči se z njim veseliti in nesrečo njegovo z njim čutiti. Z odraslimi občevati, nevedne podučevati ter vaditi jih, kolikor je v naši moči, v krestih in v ljubezni do milega nam naroda in mogoče naše Avstrije. To pa je najlažje, ako se v bralnih društvih shajamo, z ljudstvom razne časopise prebiramo ter kmetu tu pa tam, kar mu je nejasnega, raztolmačimo. Kder pa še ni bralnih društev, ustanovimo jih. K bralnim društvom pripomoči, odraslo ljudstvo v dobrem podučevati ter v učiteljskih zborovanjih bistrili si uma svitlo meče, to je v našo čast, in v korist in napredek naše stvari. Nasproti temu pa se ne vtikajmo v take reči, za katere nismo mi poklicani.

H koncu teh dobrohotnih vstic opomniti mi je še, da veseliti mora nas vse in da s ponosom gledamo prav v našem okraj. Šol. svetu može, ki pravilno in neumorno delajo za šolski razvoj. Ti nam bodo gotovo v našem težavnem poslu hodili na roko, zato je: oktober je tu in hajd na delo s kolikor mogoče natančno spolnitvijo božjih, cesarskih in narodnih postav!

Politični pregled.

Notranje dežele.

Arlberska železnica se je 20. t. m. z velikim slovesnostjo odprla. Uže prej ta dan opoldne je dospel cesar v Inomest, kder ga je prebivalstvo navdušeno sprejelo ter pot, po katerem se je peljal v cesarski grad, lepo okrasilo. Na pozdrav deželnega glavarja je cesar odgovoril: »Z radostjo sprejemam zagotovilo potrjene zvestobe tirolske dežele in posebno drago mi je, da je prilika, zaradi katere sem danes v vaši sredi, tako mnogobetajoča za blagostanje tega prebivalstva, katerega sreča mi je vedno na srcu.« Na županov pozdrav pa je cesar odgovoril: »Odkritosrčno se veselim, da imam priliko videti glavno mesto zveste moje tirolske dežele, in posebno dobro mi dene, da je vzrok mojega dohoda otvorje-

o deževju strašno bobni in odmeva v tej velikanskej votlini. Oboki, ki skrivajo ta podzemeljski divji potok, služijo za tlak nekeje veži, za katero se nabaja salona podobna suhota 16 metrov dolga, široka 10 metrov in visoka 14 metrov, katerej so strop in stene velikanske skale. Na straneh se nabijate dve kameniti plošči, na katerih starih napisov ni mogoče raztolmačiti, ker so preveč zlizani in na katerih enaj je mogoče čitati letnico 1208. Na desno temu nekoliko naravnemu salonu je kapelica, iz katere oken se uživa pač rajski pogled. Za glavnim oltarjem te kapelice je pot v globine te jame, ki drži strašno daleč; vidi se temna voda, belo visoko skalovje, a človek se kmalo naveliča tega strašnega prizora, in še nobeden ni prišel tej jami, ki je nekda daljša, nego 1 kilometer, do konca. — Prav enakega apnegega značaja je tudi Matajur. — Pisatelj popisuje potem krasoto teh hribov in zadnji svoj izlet na Matajurji, s katerega je prekrasen pogled v Italijanske nižave, na jadransko morje, na Primorske, Kranjske, Koroške in Tirolske planine. S tega hriba je nekda longobardski kralj Alboin prvič gledal Italijo; tam so se prvikrat srečali Rimljani, Longobardi in Slovani. Longobardi so šli naprej in pomladili Italijo, a Slovani so jim bili za petami in so poselili one gorske kraje, katere so Longobardi zopet zapustili. Ko so se voda potegnole v struge, pokrili so se hribi kmalo z gozdi, kateri so bili velikanski še pod

nje arlberske železnice, od katere trdno pričakujem, da bode ugodno vplivala na vestranski razvitak tega mesta.»

20. tega mes. so prišli v Inomest tudi ministri grof Taaffe, grof Falkenhayn in baron Pino, in mnogo drugih gostov, mej temi tudi dr. Rieger, ki je bil od ministerstva povabljen, da se udeleži otvorjenja arlberske železnice.

Ob 4. uri 50. min. je prišel cesar v Bregenco, kder je bil zopet navdušeno sprejet. Vožnja skoz prodor je trajala 20 minut. Pred prodorom je cesarja zopet pozdravil deželni glavar in cesar je v odgovoru veselo ganjen kazal na dovršeno delo, pri katerem se je iznašljiva dušna moč in domače delo tako sijajno poslavlilo, cesar je sklenol z besedami: »Bog blagoslovi dan in deželo, da ga bodo tudi pozni vnuki slavili v deželi, katerej cesarske svoje milosti nikoli ne odtegnem.« Na županov nagovor je cesar izrekel, da trdno pričakuje, da se mesto razcvete ter je mesto zagotovilo nepremeljive cesarske milosti.

Po otvorjenji železnice je bil sijajen banket, pri katerem je trgovinski minister, baron Pino, prvi govoril, omenjal pomenljivost železnice, težave pri grajenju in vdeležbo sosednjih držav ter nazdravil največjemu i najmogočnejšemu pospeševalcu, našemu cesarju. Deželni glavar Belrupt je nazdravil ministrom, ki so znali težave odstraniti, posebno grofu Taaffeju in prosil trgovinskega ministra, naj tudi v prihodnje obrača svojo skrb na Predarelško. Minister Pino se je v imenu vlade zahvalil za pripoznanje. Minister se je dalje zahvalil tudi sosednjim državam i nazdravil teh držav gostom. Potem so govorili trgovinski ministri bavarski, badenski in wirttemberski ter švicarski višji načelnik ter v zelo sočutnih besedah izrekli svoje veselje o izvršenem delu. 21. t. m. zjutraj se je cesar vkrcal na parnik »Habsburg« ter se odpeljal na otok Mainau, da obišče obitelj badenskega velikega vojvode. Dve uri je cesar tukaj ostal, potem pa se odpeljal v Friedrichshafen, kder ga je sprejel ves wirttemberski dvor ter sta ga kralj in kraljica srčno pozdravila. Nato se je cesar odpeljal v Lindavo ter je tu obiskal bavarsko kraljico Ludwigo. Proti večeru se je cesar vrnil v Bregenco, na hišnih voglih tega mesta je bilo nabito cesarjevo pismo, v katerem se deželnemu namestniku naroča, naj izreče najgorkejšo cesarjevo zahvalo zvestemu prebivalstvu Tirolskega in Predarelškega za vnovič dokazano ljubezen in prirojeno zvestobo s zagotovilo, da bo cesar vedno s cesarsko milostjo srkbel za blagostanje dežele. Cesar je podelil tudi mnogo redov; deželnega glavarja Belrupta je odlikoval z redom železne krone druge vrste. Ob devetih zvečer je cesar odpotoval po arlberske železnici.

Cesarjevič Rudolf je obiskal z visoko svojo soprogo 19. t. m. mesto Steyr in ogledal razstavo, 24. t. m. pa se odpelje v Rumunijo, da obišče rumunskega kralja na gospodstvu patrijarhov oglejskih. V teh gozdih so gospodarile divje živali, volki in medvedje, in da se morejo braniti proti tej divjei zverini, zato je beneška republika Slovanom v teh krajih celo dopustila s privilegijo 11. septembra 1666, da smejo nositi dolge puške. — Slabo je bilo življenje v tej beneški Slaviji, pogoste nevihte, povodnji, še celo kuge, vse to je moralo trpeti to ljudstvo; a beneški republikli je moralo služiti kakor branitelj severnih mej bodisi proti boleznim, bodisi proti vohodu sovražnika, — to vse se vidi iz dekretov in pismen beneške vlade od leta 1614, 1620, 1622, 1624, 1630, 1648, 1649 in 1658, in iz neke prošnje na beneškega dožeta od 29. oktobra 1660. je celo razvidno, da so v listej dobi ubogi beneški Slovenci po cestah za gladom umirali. Kolikor interesantne, romantične so one doline, v katerih žive beneški Slovenci, toliko je bilo od nekda v njih Slovanom boriti se za življenje; trpelo je od nekda to ljudstvo, to se vidi iz zgodovine geološkega razvitka one zemlje, ono trpi še dandanes, tega ni čitati le v omenjeni knjigi, temuč je v obče znano; zato pa je tudi utrjeno in zdravo in je moglo stoletja vstrajati v svoji narodnej posebnosti k ljubemu temu, da je moralo biti vedno pokorno drugim ljudstvom.

(Dalje prih.)

gradu Sinaja, kder se bo mudil dva dni; potem pojde na svoje posestvo Görgeny St. Imre na medvedji lov, kder se bo mudil osem do deset dni. Sredi meseca oktobra pa odpotuje v Berlin, od kodar odpotuje v vzhodno Frizijo na losov lov. Na vseh potih ga bo spremljala visoka njegova so-proga.

Anarhist Kammerer je bil 20. t. m. na Dunaji obešen. To pošast je vojaško sodišče, ker je bil vojak, pa je pobegnil, v vojni sodbi 5. in 6. t. m. k smrti obsodilo. Rojen je bil na Sileskem, učakal je 22 let, bil je katoliške vere, bukvovez ter je obiskoval šole. Uže nekoliko let je spadal k socialistični stranki; ropal in moril je v Strasburgu, Stuttgartu i na Dunaji, v poslednjem mestu je ustrelil policijskega koncipista Hlubka in se vdeležil razbojstva Eisertove obitelji. Kammerer ni nobenega hudodelstva tajil, ampak celo zagotovil je, da bi bil še dalje moril in ropal, da ga niso zasačili in zaprli in prav nič se ni kesal svojih hudobij.

Volitve v hrvaški sabor so izvršene, vladna stranka, kakor ni bilo drugače pričakovati, zmagala je, ona ima 71 poslancev, opozicija jih ima 37, in sicer je med temi 24 Starčevićancev in 13 neodvisnjakov; trije so divjaki. Izvoljenih je bilo vseh dosedanjih 16 Starčevićancev in še 8 novih. Mrazović zaradi bolezni ni kandidiral, Vojnovič, Derendin in Ivič so podlegli strahnemu pritisku od vlade i nasprotne stranke. Zagreb je izbral tri vladne kandidate. — Po volitvah so nastali v Zagrebu in Senji izgredi; vsled tega je župan v Zagrebu ukazal izimne naredbe, ki zelo opominjajo na obsedni stan; v Senji pa je bil suspendiran župan in poslani so vojake tja.

Vnanje dežele.

Nemški državni zbor je sklican s cesarskim ukazom na dan 28. oktobra.

Is Sudana se poroča, da je Gordon 24. julija emirja iz Abakhanije in iz Kordofana došle upornike popolnoma potolkel. Vsled poznejega boja 30. avgusta so bili sovražniki od Kartuma odpodeni. Glavarji rodu Šejkojš so se podvrgli ter prisegli, da se odpovedo krivemu proroku.

Is Sudana došle vesti potrjujejo, da je Gordon zmagal krivega proroka in da Kartum ni več zaprt. To je poročil tudi francoski konsul iz Kartuma. Vsled tega je angleški general Walseley angleški vladi priporočil, naj ne pošilja več vojakov v Egipt, ker jih ima zadosti za ekspedicijo po Nilu.

Deželni zbor kranjski.

Tretja seja je bila 19. t. m. Najprej je deželni načelnik baron Winkler odgovoril na interpelacijo poslanca g. Svetca in tovarišev zastran posilnega iztirjevanja zastalih davkov ter omenjal, da se neposredni davki iztirjujejo v trimesednih obrokih, tedaj tako, kakor interpelanti želé, in da tedaj o tej zadevi ni treba kaj posebnega ukrenoti. Kar se pa tiče zamudnih obresti, ne bi trebalo zdaj plačilnih obrokov spreminiti, ker je na Kranjskem le malo posestnikov, ki plačujejo na leto nad 50 gld. zemljiškega in hišnorazrednega davka in ker se v kratkem pričakuje splošna uredba obrokov za plačevanje davkov.

Potem je gospod Svetec predlagal naj se sklene zakon, kateri bode v prihodnji seji utemeljeval, po katerem se imajo dati določbe zaradi porabe rezervnega zaloga kranjske hranilnice v Ljubljani. Načrt takega zakona je g. Svetec predložil. Tak zakon bi bil za kranjsko deželo in sploh za Slovence zelo potreben in popolnopravičen, da se upraviteljem kranjske hranilnice odvzame pravica samooblastne rabe velicega, od dežele pridobljenega, tedaj prav za prav deželnega premoženja in podvrže oblasti deželnega zbora. Ni dvombe, da deželni zbor ta načrt sprejme; da ga cesar tudi potrdi, ker tu gre za deželni denar, o katerem ima vrhovno pravico razpolagati deželni zbor.

Nato je dr. vitez Bleiweis Trsteniški utemeljeval svoj predlog glede uradnega jezika pri deželnih uradih. Poslanec Klun je poročal o šolstvu in sicer o predlogu, naj se uvede pouk grščine na srednjih šolah o slovenskem jeziku. Deshmann se je temu protivil, predlog odseka pa se sprejel. Posl. Robič je poročal o »osobnih in splošnih zadevah«, prof. Šuklje o računskem sklepu zaklada za normalne šole. Poslanec Krsnik je pri tej točki omenjal krivično iztirjevanje zaostale šolnine. dr. Vošnjak pa je temu nasprotoval. Prišli so potem na vrsto še nekateri drugi predlogi finančne narave in

sprejel se je naposled posl. Svetca predlog, naj c. k. deželna vlada po c. k. okrajnih glavarstvih dela na to, da si občine ne bodo nalagale nad mero doklad.

DOPISI.

Trst, 23. septembra. — (*Associazione politica*) To politično društvo, ki bi imelo po svojem programu konservativno, vladu in vsem v Trstu živečim narodnostim, posebno pa tukaj po narodnem pravu kakor druga narodnost obstoječim Slovencem popolnoma pravično in prijazno biti; o katerem pa smo mi že nedavno, ko smo namreč zvedeli, da je njega odbor tudi protestiral proti temu, da je vlada slovenskemu društvu dovolila slaviti rojstni dan svojega pokrovitelja in njemu na čast nesi društveno zastavo v cerkev k maši, izrekli, da ni nič drugega, nego tekmovalno društvo z glasovitim iredentarskim društvom »Progresso«, imelo je v nedeljo izvauredni občni zbor. Žid baron E. Morpurgo je predsednik temu društvu, in uprav v tej rodbini židovskih baronov imamo v Trstu ono snov, iz katere se delajo Janus-i z dvema obrazoma, eden je obrnen proti jugu, drugi proti severu. — Ta gospoda bi rada veljala za dobro avstrijsko, ob enem pa tudi koketirala z iredentstvom, v Trstu moderno. — Ne vemo sicer, koliko tej političnej »šviga svaga« gredo na limanici meročajni krogi, le toliko je gotovo, da taka patrijotična društva prav slabo opravljajo patrijotične posle v Trstu.

Na omenjenem občnem zboru je odbor tega društva predložil tudi neko peticijo, da bi vlada dovolila mestnemu starešinstvu, da zopet uvede po vladni zahtevi žensko prepardijo. — In to prošnjo hočejo ti baroni celo zagovarjati v deputaciji na stopnicah prestola. — Kaj »Progresso« poredi k tej konkurenciji? Mi smo že večkrat poudarjali, da nas Bog varuj takozvanih patrijotov, iredentjev se bomo uže sami varovali. Tem ljudem je tudi »Triester Tagblatt« prav dobro »levite bral« ter jim obdali, da delajo pravi pravcati švindel se svojim patrijotizmom. Mi se v tem obziru popolnoma ujemamo s tem listom in se dostavljamo, da bi bilo zadosti žalostno, ako bi se vlada zanašala in opirala na take patrijote, ki baš zaradi neumnega laviranja nemajo ugleda v Trstu in pri volitvah navadno propadajo, pa še vladno stran prav dobro kompromitujejo. Habeant sibi — Morpurgo, banski lord e tutti quanti commedianiti!

Iz Gorice 23. septembra. — Zadnjo soboto po noči so bile vse ulice goriskega mesta z majhnimi papirčki v italijanskih barvah nasute. Goriska iredenta se uže toliko napihuje, dokler ne poči. Naša policija pa ima uže malo preveč odpusta, da ne pride na sled tej golazni, katerej bode gotovo zvesti slovenski narod hudobna početja kdaj hudo povračal. Priprave za rastavo, katero priredi c. k. kmet. društvo, pridno se delajo.

Pokriti trg pri sv. Antonu, kder bode rastava vin, sadja in zelenjav, uže je lepo okrašen in tudi prav veliko lepega blaga za rastavo odmenjenega. Prostor, na javnem živinskem trgu, kder bode rastava živine, bode tudi lepo odčen in kakor je videti, bode vredno to rastavo obiskovati, ne le Goricanom, temuč tudi zunaj dežele.

Na rekurs, kateri je vložilo bralno podporno društvo vis. c. kr. namestništva v Trst, ni še nobenega odgovora, znamenje da je stvar jako važna, da se ne da tako hitro rešiti. Pa kdo bi ne rekel, da je stvar res jako važna. Kdor občuje mej Slovenci goriske dežele, ta dobro čuti slabe postopke goriskih Slovencev in težko pričakuje od višje oblasti ugodnega odgovora.

Iz Vatrovej, 20. septembra. V nedeljo 14. t. m. smo se na vabilo rodoljubov v prav obilnem številu sešli pri županu Jožetu Vrtovcu v Vatrovejah ter smo si osnovali prekoristno »bralno društvo«, katero bo za splošno omiko za tukajšni krog prav veliko koristilo našemu kmetu. Pred vpisavanjem udov nam je v lepem govoru g. učitelj Franjo Delkot povedal in razložil pomen in korist »bralnega društva«, konec govora smo trikrat zaklicali: Bog živi našega presvetlega cesarja Franjo Jožefal Bog živi naše mlado društvo! Potem se je izvolil začasni odbor, izvoljeni so bili: g. Franjo Delkot prvoosebnikom, Jože Čergol njega namestnikom, Josip Vatrovec Padeški tajnikom, Jože Vrtovec župan Vatrovski blagajničarjem, Juri Bak, Janez Brezovec, Janez Vatrovec, odbornikom. Nato so se prebrala in potrdila društvena pravila; konečno so nam Vatrovski pevci iz radosti par narodnih pesmic zapeli, tako da smo imeli prvi trenutek tega narodnega shoda pravo veselje. Upamo da to društvo kmalu oživi, da se bomo zabavljali pri domačem ognjišču. Zat rej najuljudnejše vabimo rodoljube domače in oddaljene, da nam vsak po svoji moči pripomorejo z obilnim pristopom,

da to mlado društvo v resnici oživi v prid splošnej omiki, ker te naš kmet zelo potrebuje.

Z Notranjskega 16. septembra. — Veselo upanje je budila letošnja pomlad v srce našega bornega kmetovalca. Zdrava vinska trta je kazala precejšnjega zaroda in sadunostno dravje, vzlasti češplje, obetalo je obilo sadu. Ali prav v dobi cvetenja so prouzročila neugodna — deževna in vetrovna vremena — da iz lepega cvetja ne bode zaželenega sadu.

Vendar, sreča je bila letos v pridelku češplj vzlasti Pivčanom in primorskim Brkinom posebno mila. Pivčani in Brkini so založeni z češpljami prav obilno, in skupijo za nje lepe novce.

V času rodovitnih sadnih letin se je pridelalo v trnovsko-vremeskej dolini sadja toliko, da domačim kupcem ni trebalo — vzlasti češplj — drugod kupovati, temuč jim je domač pridelak zadostoval za napravo primerne količosti slivovce.

Ali sedaj je temu drugače; trnovsko-vremeska dolina je letos uboga glede sadja in zbog tega bide naši žganje-kuharji v Brkini in na Pivko po češplje. Se ve da jim mi manj srečni ne zavidamo te sreče, ampak želimo, da bi leto za letom mi in oni več sadja pridelali.

Kar pa vinsko letino zadeva, ne bode v trnovsko-vremeskej dolini niti srednjega pridelka. S prvega je še nekako dobro kazalo, a se, morebiti vsled neugodnih vremen, nekako znižilo.

Znani vremenski prorok z svojim prorokovanjem za mesec september ni uganil. Slabo bi bilo še za to malo grozja, ako bi se bilo njegovo prorokovanje vresničilo. Prve dni meseca septembra je bilo res izredno slabo — deževno — mrzlo vreme; a v drugej polovici imamo za tako lepe dneve, da si lepih in boljih želeli nemo. O drugej letini prihodnjic — o primerem času.

Iz Ljubljane, 22. sept. (Izv. dop.) († Pirkar. Dež. zbor. »Jamska Ivanke«). Napredek in korupcija. Čudna novica. — Denes je tukaj umrl deželni šolski nadzornik za Kranjsko, občeznani neprijatelj našega naroda, gospod Rajmund Pirkar v 56 letu. Bolan je bil dolgo časa in trpel je dosti, prav zato pa ga iz človeškega stališča pomiljuje tudi narodnjak; ali iz političnega stališča ne bi skoraj smeli drugega, nego vsklikniti: »de mortuis nil nisi bene«. Pri vsem tem pa more vsak rodoljub obžalovati, da se je rajni pečal preveč s politiko, in da je strastno nasprotoval željam in težnjam našega naroda glede šolstva; — v ostalem je bil, kakor pravijo njega poznavatelji, nadarjen človek. Naj v miru počiva; a Bog daj našemu narodu prijaznejega njemu nastopnika!

Naš deželni zbor prav pridno dela in se je s posebno marljivostjo lotil gospodarskih prasanj; ali tudi v narodnih prasanjih ne zaostaja. Rodomontade nepoboljšljivega Korilčka »s prokletimi grabljami« pa nima več ne učinka ne uspeha. Moje menenje je, da se zdaj začne jako uspešno delovanje za našo deželo, bodisi na narodnem, bodisi na gmetnem polju.

Predstavi »Jamske Ivanke« v našem dež. gledišču v soboto in nedeljo bili st prav sijajni in tudi dobro obiskani. — S to predstavo smo pokazali, da slovenski živelj v Ljubljani vendar razpolaga omočeh, kakoršnjih niso nemškutarji tukaj nikoli mogli spraviti na dan. Kaj bi hvalili gospo Gerbčev, ona je izšolana in fina operna pevkinja, ki more v prvih glediščih nastopiti. Ali tudi naš Meden je gosp. Gerbčev vredno na strani stal, prav tako je pela dobro gospa Odijeva in gosp. Kocelj svoje viteške uloge ni mogel boljše izvršiti. A tudi zbor je storil svojo težko dolžnost. S takim osebjem bi se dalo v resnici tudi v Trstu nastopiti, kakor je uže željo izrazil Vaš list.

V Trstu res ni dneva brez hudodelstva; ali i mi v deviškej belej Ljubljani dosti ne zaostajamo v primeri s Trstom, tatvine, tepeži in uboji se rapidno množijo; v socializmu pa smo Vas še prekosili, kar v kratkem pokaže velikanski proces naših socializmov. Istina je, da napredek se seboj donaja tudi mnogo kužnih pritiklin.

Prav zdaj smo iz gotovega vira dobili čudno novico, da so prišla vsa šolska vodstva od deželnega šolskega sveta ukaz, da s pričetim letošnjim šolskim letom mora biti nemški jezik učni jezik v vseh normalnih šolah, začnši od 3. razreda. To je res čudno, vse je ostrmelol!

Domače in razne vesti.

Načelnništvo zveze slovenskih posojilnic je izdalo to-le vabilo ter ga razposlalo mnogo rodoljubom: Naš narod vedno bolj sprevidi važnost in korist domačih denarnih zavodov. Vendar se je pri nas Slovenceh do zdaj razmeroma še malo storilo in še le v novejšem času smo se tudi v tem oziru začeli postavljati

na lastne noge, spoznavši, da mora vsak narod si sam zboljšati in uterjevati svoje gmetno, posebno pa denarno stanje, ako hoče neodvisen biti od drugih narodov. »Zveza slovenskih posojilnic«, ustanovljena lanskega leta, da združuje delovanje posojilnic in podpira ustanovitev novih taci in hranilnih denarnih zavodov, bila je iz raznih krajev vseh slovenskih pokrajin vprašana in nprošena zastran naprave posojilnih zadrug. Glede na tako občno zanimanje spoznalo je podpisano načelstvo potrebno, da se rodoljubi skupno posvetujejo. V ta namen skliče »Zveza slovenskih posojilnic« shod v Ljubljano dne 5. oktobra t. l. (nedeljo) ob 2. uri popoldne v dvorani ljubljanske Čitalnice. Pogovarjalo in posvetovalo se bode: 1. Kde naj bi se ustanovili novi denarni zavodi in kakšne vrste? Hranilnice ali posojilne zadruge? in 2. kdo bi se za dotične kraje poprijel potrebnih priprav? Po podpisano načelstvo si s tem dovoljuje Vas, predstavi gospod, k temu posvetoivanju uljudno povabiti s prošnjo, da bi Vi blagovolili še druge rodoljube Vašega okraja opozarjati na shod ter jih v našem imenu vabiti k udeleževanju. Z najodličnejšim spoštovanjem Načelnstvo »Zveze slovenskih posojilnic«. Mihael Vošnjak, načelnik. — V Celju, sup 7. septembra 1884.

Časno občanstvo je podelila kranjskemu deželnemu načelniku, g. baronu Andr. Winklerju, občina na Studenci v Krškem okraju.

Udom del. podp. društva. Vsi tisti, ki še niso vrzoli kupljenih vozni listov za vožnjo s posebnim vlakom v Gorico, vabljani so, da povrnejo vozne liste do konca tega meseca, ker kesneje se ne bode več vozna vračala.

Delalsko podporno društvo bode imelo v nedeljo, 28. t. m. izvanredni občni zbor, v salonu vrtu Rossetti na akvedotu, (poleg gledišča Politeama). Na dnevnem redu je predrugeča pravil. Ker je po pravilih treba, da je na občnem zboru navzočih najmanj polovica udov, je potrebno da se uže tega zbora vdeležje prav mnogobrojno.

Kakor se sliši, namerava društvo 1. novembra t. l. napraviti besedo, pri kateri se bode igrala žalostna igra »Mlinar in njegova hči«. To igro naše občinstvo vsako leto prav rado vidi, zato je želeti, da se stvar vresniči.

Izlet pevskega shora delalskega podpornega društva na Vrdele v nedeljo, če prav v zadnjem trenutku osnovan, vender je povsem dobro izpal. Po petej uri popoldne so dospeli pevci v gostilno obrtniškega društva, kder jih je predsednik omenjenega društva prijazno pozdravil. Občinstva je bilo uže polno zbranega, ko so peveci dospeli, ker je komaj čakalo, da pevec zapoje. Pesem se je vrstila za pesmijo. Nazdravljalo se je okoličanom od strani g. Janko Draščaka, katera zdravica je vse zbrano občinstvo, osobito okoličane navdušila. Omeniti nam je še posebe gg. pevcev od sv. Ivana. Oni so zapeli nekoliko pesnic in s tem pokazali zmožnost. Pa vsaj so sloveli sv. Ivanci kot prvi pevci. Le malomarnost nekotih učiteljev je kriva, da se tam ne goji lepo ubrano petje. Glasi so tu, nekoliko navdušenja in zbor bi bil v kratkem gotov. Gospodje, ki Vam je za lepo narodno petje, potrudite se in ustanovite si pevski zbor, ki bode ustanoviteljem, kakor tudi vsej vašej vasi v čast, korist in napredek. S pesnijo se budi narod, in ako je narod probujen, ni se mu treba bati propada.

Dakle na noge, narodnjaci sv. Ivana!

Tržaške novosti:

Defraudacije na pošti niso le v Pešti, temuč tudi v Trstu na dnevnem redu. Nek lesni trgovec tukaj je oddal na pošti na kolodvoru 3000 gld. na lesnega trgovca Lavrica v Rakeku. — Ko je prišla poštna vreča v Rakek, našel je dotični uradnik, da je pač zapisana v konsignaciji ona svota, a da v vreči je ni. K sreči so bile tudi priče poleg. — Uradnik iz Rakeka je telegrafiral v Trst pomanjkljaj, in tukaj se je kmalo pokazalo, da je nek poštni uradnik ono svoto prisvojil si. Uradnika so precej zaprli in pri njem našli večino onega denarja.

Mrtvo truplo mornarja F. Pančič-a so našli žandarji v morju blizu brega v Barokovljah. Pančič je bil gospodar trabakola »S. Giorgio«, katerega je prošil teden poleg Izole nek italijanski parnik pogreznol v duš morja in pri katerej priliki je utonil tudi omenjeni mornar.

Napad z nožem. Dve veseli družbi ste šli v nedeljo zvečer iz Škednja domu v Trst. Na potu ste bili napadeni obe družbi od treh mladičev z noži in kamenjem. Par je bilo ranjenih, a policija je prejela dva teh lopovov.

Tatvine in policijsko. V nedeljo po noči je ukradl neznan tat v ulici Torrente št. 28, vratarju zimsko suknjo, dve mali suknjici in par čevljev, vse skupaj vredno okolo 20 fr. Odprl je z ponarejenim ključem. — Predsinočnem so tatovi v vili Olivetti v ulici Margherita pokradli vse polno razne zlatenine in srebernine. Prišli so v hišo mej tem, ko

je gospoda večerjala in je dekla šla v bližnjo prodajalnico. Drznost teh ljudi presega uže vse meje. — Na sejmskem trgu prijelo so straže v nedelo noč dva poteputa prav ko sta hotela iz necega zaboja odnesti raznovrstnih reči, ki so bile pripravljene za sejm. — Na bregu pri Sanita je večeraj prijela straža necega fakina, ko je pri izkrcavanji neke ladje hotel odnesti kos nekovanega železa. — V ponedeljek jutraj je prijela straža fakina Tomaža St., ker je ukradl z necega angleškega parnika v novej luki vrečo kave. — Prijela je straža mornarja Jožefa S., nemškega podanika, ker ni hotel v neke kavarni plačati računa v znesku 2 fr. 44 kr.

Istrsko lahonsko politično društvo se hoče vtopiti v Tržško politično društvo »Progresso«. — To kaže, da istrski Lahoni silno potrebujejo podpore tržaških židov.

Onega revolverskega častnika Netterja, ki je bil te dni obsojen na 6 mesecev ječe, ukazalo je državno pravdnistvo večeraj zapreti, ker je bil na sumu, da pobegne.

Iz Ribenberga nam pišejo, da je soproga velikega posestnika g. Ivana Ličena, iz Ribenberga, gospa Marija Ličen, rojena Plesničar, v soboto zvečer nesrečno padla po stopnicah kleti, in se tako nevarno ranila, da je drugi dan umrla. Večeraj so rajno pokopali. Bila je dobra žena, ubožce je rada podpirala, zato pa večina prebivalcev obžaluje nje smrt.

† **Pirker Rajmund**, c. k. deželni šolski nadzornik za Kranjsko, umrl je 22. t. m. v Ljubljani. Bil je s prva narodnjak, a ko je nastopila liberalna vlada, uskočil je iz narodnega taborja ter se pridružil nemško-liberalnej stranki ter je vsled tega pripelel do najvišje šolske stopinje na Kranjskem, če tudi ni imel nobene posebne sposobnosti; gospod je bil po volji nemčevalec, a ne narodnjakom; upamo, da pride na njegovo mesto sposobnisi slovenskemu narodu bolj udan mož.

Matica Hrvatska. Poleg »Matice Slovenske« je za nas tudi »M. Hrvatska« imenitno književno društvo. Iz gotovega vira smo zvedeli, da število udov k temu književnemu društvu osobito na Primorskem vedno bolj raste. Tega nas je osvedočilo poverjenstvo iz Sežane v dan 10. avgusta t. l. kakor to navaja v »Edlinosti« št. 66. Pa tudi iz drugih krajev so nam došla jednako vesela sporočila. Tu mimogrede dragim čitateljem še to le izveščamo: »Matice« knjige lekho še vsak vdobi, in sicer vse, kar jih je društvo letos svojim udom razposlalo, če le k »Matici« pristopi ter vplača 3 for. Za te vdobi sedem knjig različnega obsežka; a poleg teh prejme še jedno knjižico meseca decembra, in to je letno sporočilo z imenikom vseh udov. Upravištvo »Matice Hrvatske« pa ne pošilja nobenemu svojih društvenih knjig, ako jih naprej ne plača. V zadnjem letnem »izvešču« pristavlja o tem to le: U interesu redai medusobnog sporazumka upozorjuj se gg. članovi »Matice« na točko 5 društvenog poslovnika, da se najme: knjige »Matice Hrvatske« neče absolutno nikomu poslati, koji nije ili svoj utemeljiteljni ili godišni prinos platilo. »Uprava Matice« če se kao i dosele strogo ove ustanove držati, i zato neka nebuđe zamjere ni upravi »Matice« ni gg. društvenim povjerenikom od nikoje strane. To velja tudi za vse one, koji žele sicer k »Matici« pristopiti, pa naglasom povdarjajo: Le zapišite mel kdar vdobim knjige, pa jih platim. Tudi v Vipavskej dolini ima »Matica Hrvatska« svojega poverjenika. Nabral je uže 20 členov. Sami odlični narodnjaci so. V zadnjem imeniku Matice se čita, da je v Trstu le 85 členov pri »Matici Hrvatske«. Najbolj imenitne Slovence pri vas pogrešam v tem književnem društvu. Ganimi sel bit če dana! Če se ne moremo s Hrvati politično združevati, to lekho učinimo na književnem poprišču. Zdravnavajmo pot za bodočnost.

Poverjenika »Matice Hrvatske« za Trst sta g. Flego Peter, vladike kapelan in prof. Mate Mandić urednik »Naše Sloge«. Njima naj vsak izplača 3 for. pa bode ud »Matice Hrvatske«. Vsak izobražen Slovenec bi moral biti člen »Matice«. Prav brilantni jezik hrvatski pripomore, da si brusimo jezik naš slovenski.

Molitvenik za dijake. Česki spisal Anton Mužik, poslovenil Franjo Marešič, je prav dobra in krasno tiskana in vezana molitvena knjiga, ki je te dni izšla v Blaznikovej tiskarni. Priporočamo jo katoliškim dijakom, katerim je namenjena.

Kolera. Papež je poslal pismo državnemu tujniku Jacobini-ju, v katerem mu naznanja sklep zastran ustanovitve velike bolnišnice blizu Vatikana, kamor bo papež lahko hodil bolnike obiskavat in tolažiti. Papež je v ta namen daroval en milijon lir. Ako bi kolera vstala v Rimu, pridržuje si papež daljše naredbe v Vatikanu in palači Laterano.

V Marsilji se kolera zopet hujša, od 17. na 18. t. m. je umrlo 7 osov, v Napulji pa se vedno na bolje obrača, zbolji jih na dan še v primeri okoli 300.

O vinske letini imamo poročila, da bude na Vipavskem in okoli Gorice prav slaba, na Krasu tu in tam slaba, v nekaterih krajih pa srednja, v tržaški okolici še precej dobra in tu in tam boljše, nego lansko leto, v Blegu prav dobra, tako, da bude dosti in prav dobre brežanke; v Istri se je uže začela trgati in imajo v nekaterih krajih še precej vina, v obče pa bo trgati slabša, nego srednja in zaostane veliko za lansko toliko glede količosti, kakor tudi glede kakovosti. Po vsem tem soditi, bude letos vino dražje, nego je bilo lansko leto.

Petrolje, ki je dan danes za trgovino in obrtni tako silno važne, ki se je razširilo skoraj po vsem svetu, in gori skoraj v vsakej hiši; bilo je pred 25 leti še popolnoma neznano. 28. avgusta t. l. je minolo 25 let, ko se je prvi petroljski studenec v severnih ameriških državah zvrtil in sicer pri Titusville. Polkovnik Drake je začel meseca maja 1859 v zemljo vrtati ter je našel 28. avgusta istega leta 69', devljev globoko petrolje. Iz začetka se ga je natekalo na dan 10 sodov in prodajal se je sod po 50 centov. Ta vspeh Drakeja je vzbudil druge ljudi in k malu so v omenjenem kraju do mnogo drugih studencov privrtali. Titusville je bila poprej vas, vsled petrolja pa je v malo letih postala mesto z 10.000 prebivalci. Ker se je v prvih letih natekalo malo petrolja, začeli so globoje vrtati, in v letu 1861 so tam privrtali do takega studenca, kateri je prvi dan napolnil 4000 sodov. O tem času je bila srednja cena 4 dolarje za sod petrolja. Odslej se je obrtni s petrolem naglo razvijala, o mnogih krajih so privrtali do bogatih studencov. V letu 1859 se je dobilo 82.000 sodov petrolja, v letu 1876 pa uže 9 milijonov sodov, v letu 1877 uže celo 13 milijonov. O te dobe se je vsako leto povišala pridobitev za 5 milijonov sodov; največ so ga dobili v letu 1882, malo da ne 32 milijonov sodov.

V zadnjih časih so ga našli tudi na Ruskem, ki ni nič slabši od ameriškega in kaže se, da k malu celo ameriškega v dobroti in obilici prekositi.

Rusko žito je letos zopet začelo izpodrivati ameriško, čeprav ga je v Ameriki toliko, da ne vejo kam z njim. Rusija zdaj preskrbuje s žitom južno-zahodno Nemčijo, vso Švico, v Marasiljo, Rotterdam in Antwerpen se ga je uže zelo mnogo izvozilo, celo na Predaleško se mu je uže pot odprla.

Masleni kruh, ki je danes vsakemu znan, znašla je v letu 1608 neka komornica francoske kraljice Marije Medici. Ta kruh je dobil ime »kraljičin kruh«, k malu je zelo zaslovel, a skrbno se je čuvala skrivnost, kako se napravi. Tisti redki ljudje, katerim je bila ta skrivnost znana, k malu so zelo obogatili. Samo ob sebi je umevno, da je imela nova znajdba zavirljive in sovražniške, kakor vsaka nova stvar. Nastala pa je razvada, da so na tak kruh, ko je bil še gorek, zapisavali imena svojih ljubic, ker je bila vraža, da uživanje takega kruha hudi ljubezen, in zato je začela duhovščina zoper ta kruh pridigati. Tudi zdravniki so se pridružili sovražnikom tega kruha in vstal je zarad tega strašno hud preprič meji zdravnik. Ena stranka se je sklicavala na Hipokratovo pričalo, po katerem je vsak kvas človeškemu životu škodljiv; drugi pa so kazali na Plinija, ki je kvas hvalil. Prišlo je do tega, da je moral državni zbor to stvar v roke vzeti. Zaukazal je preiskavo in izvedenci so ta kruh obsodili, vsled česar je bil prepovedan. A ta prepoved ukusne jedi ni mogla zatreči, srečno je premagala vse ovire in danes ga ima na mizi vsaka premožnejša hiša.

Katero bog hoče. Kitajski vojaki doslej niso imeli posebne oprave, za znamenje svojega stanu je nosil vsak vojak na prsih štirivogelato deščico, na kateri je bilo zapisano »king« (vojak). Tudi vojni bog, katerega podoba je postavljena v pekingskem svetišči, ima navadno opravo. Zda se v kitajski vojski uvaja posebna oprava, in sicer za vsak oddelek različna. Teda je treba tudi vojnega boga pristojno obleči. Meji duhovniki je tedi nastalo prasanje, katerega vojaškega oddelka oprava naj se mu da, obrnoli so se toraj na ministra bogočastja, da on to določi. Ukazal je tedi duhovnikom, naj si vojni bog obdrži staro opravo, ali v njegovem svetišči naj se obesijo tudi nove oprave, da si bog izbere opravo, katero sam hoče.

Tržno poročilo.

Kava — Cene više in jako trdne, tendenca dobra.
Sladkor — vedno prav mlahova kupčija.
Sadje, olje, petrolje, dobro obražtano, cene nespremenjene in trdne.
Domači pridelki, fižola močno ponujajo, a cena je slaba.
Maslo še precej obražtano.
Žito čisto zanemarljivo.
Seno še vedno na f. 1.40 do f. 1.80.

Borsno poročilo.

Privatni papirji zanemarljeni, državne rente pa iskani po nekoliko viših kurzi. Stanje borse zdravo.

Dunajska Borsna

dne 23. septembra

Enotni drž. dolg v bankovcih 80 gld 75 kr.
Enotni drž. dolg v srebru 81 » 85 »
Zlata renta 104 » 50 »
5% avst. renta 95 » 85 »
Delnice narodne banke 850 » — »
Kreditne delnice 292 » 50 »
London 10 lir sterlin 121 » 0 »
Napoleon 9 » 66 1/2 »
C. kr. cekini 5 » 77 »
100 državnih mark 59 » 60 »

30 svetilnic za vrte se more dobiti po ugodnej ceni pri upravnistvu »Edinosti«.

Postano. *)

Gospa Albertina Martinelli, rojena Fischer iz Trsta je bila avgusta meseca na hladu v Rihembergu. Prigodilo se je, da je, ko je šla kakor običajno v gostilno gosp. J. L., zgubila žepno uro in to uprav na zaprtim dvorišču. Akož katero je šla v gostilno k obedu. Precej ko je prišla v sobo, je zapazila, da je zgubila uro ter popraševala v gostilni, ako bi jo bil kedo našel. — Iskali so uro tudi po dvori, a izrekli, da je niso našli. Gostilničar sam je tudi temu pritrdil. Gospa je potem dala oznaciti uro v cerkvi. Par dni potem je dekla šla v omenjeno gostilno po vina, pa je tam z gosposodinj, z eno dekle in z nekimi gostom govorila o zgubljeni uri. Vse to je slišal gostilničar, ki je šel sam po vina. Ko pride z vinom nazaj, popraša, o kakem uri se suče govor. Delal se je, kakor da ne bi znal za stvar. Ali ko mu dekla še enkrat brespotrebno stvar razjasni, popraša jo gostilničar: »Kaj pa bi tvoja gospa dala, ako bi uro nazaj dobila«. Dekla odgovori: »Dar 5 gl.« Na to gre gostilničar po uro in ko pride z njo nazaj, sprašuje dekle, kaka je ura itd. Ter ji potem pokaže uro, katero je dekla precej spoznala kot lastnino nje gospe, na kar jo jej izroči z opominom, da mu priese 5 gl. najdnine. — A dekla ga praša, ako ni ališal, ko je bila v cerkvi naznanjena zgubljena ura, na kar gostilničar reče, da je nekaj takega slišal, a ne prav razumel. Dalje ga praša dekla, kje in kedaj je našel uro; a on jej odgovori, da 12. avgusta ob 3 uri popoldne v senu na dvorišču gostilne.

Tisti dan, ko je gospa dobila uro nazaj, gre se svojimi otroci na sprehod in vidi omenjenega gostilničarja ter se mu zahvali, a ta ni s tem zadovoljen, ampak odločno terja 10 gld. najdnine. — V preprič mu pove gospa, da ura je vredna le 20 gl. da bi mu torej postavila šlo k večem gl. 2.—, ali gostilničar trdi, da mu je celo dekla obljubila 5 gl. Ker se ni hotel zadovoljiti z 2 gl., je šla gospa naprej. — 19. avgusta pa je dobila gospa od gostilničarja surovo pismo, v katerem sopot terja svojo najdnino. — Gospa mu pošlje pismo nazaj in 3 gl., katera g. L. sprejme.

Iz tega je razvidno, da je gostilničar dobil uro v dvorišču lastne hiše, gostilne kder je bila gospa M. kakor gost, da je uro zatajil tudi potem, ko je bila uže v cerkvi naznanjena in da je sploh uro uže imel, ko je gospa po njej popraševala v njegove hiši. — Druze ga ni treba: občinstvo naj sodi, ali mu je šla najdnina, in ako je prav ravnal, da je uro 4 dni zadrževal.

Trst, 24. septembra 1884. F.

*) Za takove članke je uredništvo toliko odgovorno, kolikor mu dotični zakon veleval. Uredn.

OGLASI.

80000 gld.

se da na eden ali več delov po ugodnih obrestih na prve intabulacije na hiše v mestu Trstu.

Oglasiti se je pri upravnistvu našega lista. 3—1

200 metr. stotov

Čiste oprane, fine volne je na prodaj v Trstu tudi v malih partijah v ene prvih hiš. — Več se poizve pri upravnistvu našega lista.

Javne dražbe.

Pazin. v 24. dan septembra, 24. dan oktobra in 24. dan novembra t. l. nepremakljive reči Jožeta Jegovca cenjene na 128 f. 77 novč.

Trst. v 29. dan septembra, v 27. dan oktobra in v 27. dan novembra t. l. posestvo Negodovega Franceta iz zgoranje Kiarbole cenjeno na 20.132 fr. 16 nov.

Sežana. v 2. in 31. dan oktobra in v 4. dan decembra t. leta Tone Lazarjevo posestvo, cenjeno na 1889 f.

Medjunarodna linija

IZ TRSTA V NOVI-JORK naravnost.

Veliki prvorazredni parniki te linije vozijo redno v Novi-Jork in vpremajo blago in popotnike po najnižjih cenah in z najboljšo postrežbo. 5—6

V NOVI-JORK. Odhod iz TRSTA.

Parnik »Germania«, 4300 ton, v 6. dan oktob.
»East Anglia«, 3400 ton, v 25. dan »
Popotniki naj se obrnejo na

J. Terkuile,

generalnega pasažnega agenta.
Via dell'Arsenale 13, Teatro Comunale
v TRSTU.

Kajuta za potnike 200 gld. Vmesni krov 60 gld

Zaradi vojnje blaga obrne naj se na
Emiliano d' Ant. Poglayen,
generalnega agenta.

Nova zaloga na debelo in na drobno
ruskega
RAFINIRANEGA PETROLJA
trdke
PALAŠKOWSKY
v sodih in zabojih.
A. DANESI
ulica Fornace
nova hiša pod stopnicami, ki drže iz lesnega trga v cerkev oo. kapucinov. 8—8

Tržaška hranilnica

Sprejemlje denarne vloge v bankovcih od 50 soldov do vsacega zneska vsak dan v tednu, razun praznikov, in sicer od 9. ure do 12 ure popoldne. Ob nedeljah pa od 10. do 11. ure zjutraj. Obresti na knjižice 3%.

Plačuje v torek, petek, soboto od 9. do 12. ure popoldne. Zneske do 50 gld. prav precej. Zneske od 50 naprej do 100 gld. je treba odpovedati en dan poprej, zneske od 100 do 1000 gld. z odpovedjo 3 dni, čez 1000 gld. z odpovedjo 5 dni.

Eskomptuje menjice, domicilirane na tržaškem trgu po 3 1/2%.

Posojuje na državne papirje avstrijsko-ogrske do 1000 gl. po 4 1/2%.

Daje denar tudi proti vknjiženju na posestva v Trstu, obresti po dogovoru.

Trst, 24. marca 1883.

VELIKA PARTIJA
ostankov sukna
(3—4 metre), v vseh barvah za cele moške obleke, pošilja proti povzetju po 5 gld. ostanek.
L. STORCH v Brnu
tvarina (sukno), koja se nebi dopadala, more se zamenjati.

Naznanilo.

V suhem vremenu potrgani (ne treseni) plemeniti jabelka, hruške, marelice, velike češnje, breskve, tudi odlične baže zelenega fižola v stroji, mladega graha, sladkega korenja, tomat, pora, gob, šampinjonov ali mavrhv, kupuje vsaki čas in v vsakej množini po primernih cenah in prosti pismenih ponudeb

Osrednja postaja za prodajo sadja in sočivja v Gradcu.

(Centralstation für Obst- und Gemüseverwerthung in Graz.) 10—7

Glasoviti želodčni liker MATCOVICH.

Elikzir nedosežen in od vseh enake vrste navspešnej v mnogovrstnih slučajih, napravljen je iz zelišč dinarskih Alp po gosp. **G. A. Matcovichu** v Kninu (Dalmacija). Zaloge v TRSTU v lekarnah Jeroniti in Serravallo, v ZADRU pri Antonu Zariču, v SIBENIKU pri Ivanu Mediču, v SPLITU pri Rafaelu Campos, v KNINU pri Simeonu Vojvodiču, kder se prodaja in odpošilja

po 70 kr. sklenica
Zavitek in porto na račun naročnika. 24—24

Riunione Adriatica di Sicurtà v Trstu

Zavaruje proti požarom, provozu po suhem, rekah in morju, proti toči, na življenje v vseh kombinacijah
Glavnica društva gld. 3.300.000—
Reservni fond od dobičkov » 536.622-02
Posebna reserva dobičkov od zavarovanja na življenje » 150.000—
Reservni fond za pokritje premikanja vrednostih efektov 161.500—
Premijna reserva vseh oddelkov » 7.842.780-86
Reserva za škode » 267.601—

V portfelju:
Premije, ki se imajo potirjati v prihodnjih letih » 16.934.118-57
Skupni znesek v. h škod plačanih od l. 1888 do 1883 gld. 114.949.847 01

Urad ravnateljstva 6—24
Via Valdirivo, št. 2 (v lastnej hiši)

TKANINE
za ženske in moške obleke
iz čiste trdne volne, za srednjevelicega moža:
3-10 metra } za fr. 4-96 iz dobre volne
za oblačilo } » 8- » » bošje »
» » » » 10- » » fine »
» » » » 12- » » prav fine »
peruviens iz najfinije volne v najnovjših barvah najnovšeje za suknena oblačila za gospo, meter f. 2.
Črni krzni palmerston iz čiste volne za zimni paltet za dame, meter f. 4.
Petne pléde po f. 4, 5, 8 do f. 12. jeden. Zelo lepa oblačila, hlače, vrhne suknje, tkanine za suknje in dežne plašče (tuffi), rašanina, komis, (grebenina), cheviots, tricots, suknjo za dame in biljare, peruviens, dosking priporoča

I. STIKAROFSKY

ustrojena 1866.
tvorniška zaloga v BRNU (Brünn).

Uzori prosti. Ogledek za gg. krojače neproste. Pošiljate s povzetjem čez f. 10 proste. Imam stalno zalogo suknja v vrednosti f. 100.000 a. vr. ter se ob sebi umem, da mi v moji svetovni trgovini mnogo ostankov po 1 do 5 metrov dolžih preostaja; prisiljen sem tedi krajce zelo znižani tvarični ceni razpečavati. Vsak razumen človek mora razvideti, da se od tako malih kosov nemorejo pošiljati uzori, ker bi od kakeh sto naročb prilik kmalu nič ne ostalo, in je torej zgolja sleparija, ako tvornice za suknjo ostankine prilike ozanjujejo, saj so v teh slučajih prilični odrezki od celih delov in ne od krajcev; namen takega postopanja je razumljiv. 20—7
Neprični ostanki se zamenjajo ali pa se denar povrne.
Dopisovati se more nemški, magjarski, česki, poljski talijanski in francoski.

VELIKA PARTIJA
ostankov preprog
(10—12 metrov) pošilja proti povzetju komad po for. 3.80.
L. STORCH v Brnu
tvarina koja se nebi dopadala, more se zamenjati.